

TEST TICHÉHO ČÍTANIA SLOV AKO SKRÍNINGOVÝ NÁSTROJ NA ODHAĽOVANIE RIZIKA DYSLEXIE (2021 – 2023)

ČÍSLO PROJEKTU: I/0509/2 I

Riešitelia projektu:

Mgr. art., Mgr. Martina Zubáková Peregrinová, PhD. (vedúca projektu)

Mgr. Silvia Harvanová, PhD. (zástupca projektu)

Doc. Svetlana Kapalková, PhD.

Prof. PaedDr. Zsolt Cséfalvay, PhD.

Mgr. Viktória Kevická, PhD.

CIELE PROJEKTU

Cieľom projektu bolo vytvoriť **skrínigový test tichého čítania slov**, vhodný pre skupinovú administráciu, ktorý by umožnil za pomerne krátky čas identifikovať žiakov s rizikovým vývinom čitateľských schopností. Inšpiráciou pre tvorbu skrínigového nástroja sa stal anglický test TOSWRF-2 (Test of Silent Word Reading Fluency – Second Edition; Mather, N. et al., 2014), ktorý sa využíva v anglicky hovoriacich krajinách nielen na hodnotenie pokroku v čítaní v školskej praxi, ale i na diagnostické a výskumné účely. V rámci vedeckých cieľov projektu sme chceli overiť dynamiku vývinových zmien u intaktných detí 2. – 5. ročníka ZŠ, t. j. od počiatkov osvojenia techniky čítania až po jej plnú automatizáciu. Zároveň sme chceli poukázať aj na jeho diagnostický potenciál, a tak sme sa rozhodli preskúmať, či nový test dokáže štatisticky významne odlíšiť žiakov s diagnostikovanou dyslexiou od žiakov bez porúch v čítaní.

VÝSLEDKY PROJEKTU I: TVORBA TESTU TICHÉHO ČÍTANIA SLOV

V rámci projektu sme vytvorili nový test na hodnotenie plynulosti tichého čítania na úrovni slov s názvom **Test tichého čítania slov (TTČS)**. Test má **dve testové formy – A a B**, čo umožňuje test opakovať bez toho, aby výkon žiakov ovplyvnilo poznanie testovaného materiálu. Testovými podnetmi sú reťazce slov bez medzier na hárku A4. Každá verzia testu obsahuje 25 riadkov so slovami, ktoré sú usporiadané od najkratších po najdlhšie, od frekventovanejších po menej frekventované. Úlohou žiaka je v časovom limite 3 minút označiť hranice slov, t. j. vyhládať v jednoliatom texte bez medzier existujúce slovenské slová. Test bol konštruovaný podľa vopred stanovených lingvistických kritérií. Pri tvorbe testu sme vychádzali z databázy Weslalex, ktorá bola vytvorená na základe analýzy textov učebníc – slovenský jazyk a čítanka pre 1. – 4. ročník ZŠ (Garabík et al., 2007). Každá z verzií obsahuje 196 slov. Slová do verzií A a B boli vyberané párovo, na základe rovnakej dĺžky a čo najpodobnejšej štruktúry a frekvencie slova. Pri výbere a umiestňovaní slov do reťazcov bolo dôležitým kritériom, aby na hraniciach slov nevznikali nové slová.

VÝSLEDKY PROJEKTU II: MAPOVANIE VÝKONOV ŽIAKOV V TTČS

Súčasťou plánu výskumného projektu bolo zmapovať výkony intaktných žiakov 2. – 5. ročníka ZŠ (N = 400). V rámci projektu sa nám nakoniec podarilo otestovať viac ako dvojnásobok plánovaného počtu žiakov (N = 928), čím sme pokryli všetky ročníky ZŠ a tak získali **normatívne dáta pre žiakov 1. – 9. ročníka ZŠ**. Všetci žiaci boli testovaní v období máj – jún, t. j. na konci školského roka. Výskumný súbor tvorilo 426 chlapcov a 502 dievčat. Testovanie prebiehalo na základných školách Bratislavskom, Trnavskom, Nitrianskom, Trenčianskom, Banskobystrickom a Prešovskom kraji. Na základe priemerných výkonov v hrubom skóre sme zistili, že výkony žiakov naprieč ročníkmi v TTČS narastajú. Štatistické analýzy (ANOVA) potvrdili, že v hrubom skóre sú medzi ročníkmi štatisticky významné rozdiely ($F = 243,523$; $\text{sig.} < ,001$), okrem 8. a 9. ročníka, kde sa rozdiel v post-hoc teste metódou LSD nepotvrdil (mean difference = - 4,519, $\text{sig.} = 0.122$).

VÝSLEDKY PROJEKTU III: RELIABILITA A VALIDITA TESTU TTČS

Vzhľadom na to, že sme test vytvárali s potenciálom jeho využitia na hodnotenie čitateľských schopností v klinickej populácii, **overovali sme reliabilitu a validitu testu. Reliabilita paralelných foriem testu** (verzie A a B) hodnotená Pearsonovým korelačným koeficientom **preukázala dobrú spoľahlivosť** ($r = 0,875^{**}$), hodnotenie **reliability prostredníctvom opakovanej administrácie testu u tých istých detí s časovým odstupom** v priemere 14 dní **preukázalo excelentnú reliabilitu testu** ($r = 0,926^{**}$). **Validitu testu** sme overovali prostredníctvom korelačných vzťahov so štandardizovaným Testom s dopĺňovaním slov (Mikulajová, Vencelová, Caravolas, 2012), ktorý mapuje úroveň tichého čítania na vyššej úrovni – úrovni odsekov a ktorý mapuje okrem presnosti a rýchlosti aj úroveň porozumenia. Pearsonov korelačný koeficient poukazuje na **dobrú validitu testu** (Test s dopĺňovaním jedného slova, $r = 0,786^{**}$; Test s dopĺňovaním dvoch slov, $r = 0,695^{**}$).

VÝSLEDKY PROJEKTU IV: OVERENIE TTČS NA KLINICKEJ SKUPINE DETÍ

V rámci parciálneho výskumu sme porovnávali **dve skupiny žiakov, ktorí navštevujú 2. – 5. ročník ZŠ – žiakov bez dyslexie a žiakov s dyslexiou** diagnostikovanou v poradenskom zariadení (CPP). Najskôr boli vyhládaní a testovaní žiaci s dyslexiou ($N = 23$) a následne k nim boli dohľadani párovým výberom (podľa navštevovaného ročníka) žiaci bez vývinových porúch učenia ($N = 23$). **Porovnanie výkonov týchto dvoch skupín** v Teste tichého čítania slov v parametroch hrubé skóre, chyby, opravy a percento správnosti **preukázalo, že medzi výskumnými skupinami existujú štatisticky významné rozdiely v parametroch: hrubé skóre, chyby a percento správnosti v neprospech žiakov s dyslexiou**, pričom v oboch verziách testu A i B má tento štatisticky významný rozdiel **stredne veľký efekt ($r = 0,33 - 0,43$)**. V parametri opráv neexistujú medzi skupinami štatisticky významné rozdiely, a tak opravy nemožno považovať v diagnostickom procese za citlivý parameter. Výsledky výskumu naznačujú, že nový test TTČS môže slúžiť v klinickej a poradenskej praxi aj na diagnostické účely.